

Dějiny matematiky

středa 27.4.2011, 11:30, T212

O původu matematických symbolů

Michal Havlíček

Katedra matematiky ■ Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská ■ České vysoké učení technické v Praze
Oddělení rozpoznávání obrazu ■ Ústav teorie informace a automatizace ■ Akademie věd České republiky

Matematické symboly. Téměř každý den se s nimi setkáváme, občas s nimi trochu zápasíme, ale ve většině případů nám výrazně ulehčují matematický život. A vlastně si ani nedovedeme, nebo nechceme představit, oč složitější by už tak náročná zábava, jakou je matematika, byla, kdyby žádná rozumná symbolika neexistovala a nezbývalo než vystačit s prostředky přirozeného jazyka. Navíc právě díky symbolům lze matematiku považovat za jistou formu mezinárodního jazyka. Protože, ač se jistě najde mnoho místních specialit („en se stříškou“, například), základní rysy ve většině případů zůstávají konstantní (a zbytek se případně nějak dodefinuje za pochodu, na míru dané situaci). Je zřejmé, že symboly tu nejsou odjakživa a někdo si musel dát tu práci je zavést. V přednášce si nastíníme první historické zmínky o některých symbolech vyjadřujících různé matematické operace nebo třeba označující jisté často používané konstanty. Je zajímavé sledovat, jak se někdy značení výrazně lišilo od verze, která se dočkala dnešních dnů. Ještě je třeba dodat, že jak už to u historie bývá, téměř nic nelze s jistotou prokázat (tedy žádné Q.E.D., nebo „čtvereček“) a některá tvrzení tak mohou zůstat v rovině čistě spekulativní. Přednáška bude dále zpestřena zajímavostmi ze života některých matematiků, kteří do vývoje zmíněné symboliky více či méně významněji zasáhli.